

8. Про єдиний державний реєстр виборців : Закон України від 22 лютого 2007 р. (зі змінами і допов.) // Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 698.

9. Про прийняття за основу проекту Закону України про парламентську опозицію : Постанова Верховної Ради України від 10 квітня 2014 р. (зі змінами і допов.) // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 1199.

10. Про статус народного депутата : Закон України від 17 листопада 1992 р. (зі змінами і допов.) // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 2790.

Наливайко Лариса Романівна

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін,
Віце-президент Всеукраїнської громадської організації
«Асоціація українських правників»,
Голова Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

Савченко Валерія Олександрівна

студентка факультету № 4,
член Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**МІЖНАРОДНО-ПРЕЦЕДЕНТНА ПРЕЮДИЦІЯ
У ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

Сучасний динамічний розвиток міждержавних відносин свідчить про інтеграційні тенденції, що полягають у впровадженні міжнародно-правових стандартів у національні правові системи шляхом застосування норм міжнародних договорів і рішень міжнародних організацій під час здійснення судочинства Конституційним Судом України (далі – КСУ). Український орган конституційної юстиції широко застосовує рішення Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), юрисдикція якого визнана національним законодавством. У науці немає комплексного дослідження застосування судами України практики ЄСПЛ, а також однієї точки зору щодо врахування в українській правовій системі рішень, що винесені проти зарубіжних країн цим юрисдикційним органом. Особливу дискусійність викликає і той факт, що, незважаючи на приписи законодавства, серед науковців немає одностайності щодо застосування практики ЄСПЛ взагалі.

В Україні під час здійснення конституційного судочинства сприймають правові позиції ЄСПЛ щодо тлумачення Конвенції як своєрідний методологічний стандарт [1, с. 65]. В українській доктрині розроблено три підходи судів

до використання практики ЄСПЛ: застосування Конвенції та практики її тлумачення у нерозривній єдності, використання практики суду як додаткового аргументу та як тлумачення, що має нормативний характер на законодавчому рівні прецедентного права щодо рішення Суду, що впливає зокрема зі змісту ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» від 23/02/2006 [2].

Зупинімося докладніше на практиці застосування рішень ЄСПЛ судами України. Широко застосовуються рішення щодо України: «Яременко проти України», «Луценко проти України», «Шабельник проти України», «Пономарьов проти України», «Сокурєнко і Стригун проти України», «Єлоєв проти України», «Соддатєнко проти України», «Микола Кучєренко проти України», «Повік проти України», «Ткачєв проти України» тощо.

Крім того, необхідно зазначити, що суди України посилаються як на рішення стосовно України, так і на рішення стосовно інших країн. Станом па листопад 2011 р. Конституційний Суд України використовує рішення ЄСПЛ відносно понад десяти країн, а саме до Сполученого Королівства, Фінляндії, Польщі, Угорщини, Бельгії, Румунії, Франції, Литви, Російської Федерації, Італії, Азербайджану та Іспанії [3, с. 65].

Інколи Конституційний Суд України застосовує декілька рішень Суду з одного питання, наприклад, у Рішенні у справі про поширення відомостей від 10 квітня 2003 р. – Рішення у справах «Нікула проти Фінляндії», «Яновський проти Польщі»; у Рішенні у справі щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України від 13 січня 2009 р. – Рішення у справах «Сорінг проти Сполученого Королівства» та «Ріс проти Сполученого Королівства». На деякі рішення Суду Конституційний Суд України посилався неодноразово: «Джеймс та інші проти Сполученого Королівства» від 21 лютого 1986 р. – у справі про заощадження громадян (2001 р.) та справі про переважне право наймача на придбання військового майна (2009 р.); «Сорінг проти Сполученого Королівства» (1989 р.) – у справі про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів (2010 р.) та у справі щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України (2009 р.); «Осман проти Сполученого Королівства» – у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції» (2011 р.) та у справі щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності (2007 р.) [4, с. 188-189].

Враховуючи різноманіття способів впровадження рішень ЄСПЛ Конституційним Судом України, вважаємо за необхідне називати випадки застосування двох рішень ЄСПЛ подвійною міжнародно-прецедентною мотивацією рішень КСУ, а ті рішення ЄСПЛ, що застосовуються неодноразово – багатозастосувальною міжнародно-прецедентною преюдицією.

Застосування рішень ЄСПЛ у національному конституційному судочинстві є безумовно позитивним явищем у процесі міждержавної європейсь-

кої інтеграції, бо таким чином впроваджуються розроблені більш ніж шістдесятирічною практикою принципи європейської правозахисної юстиції щодо 47 країн. Серед юристів-науковців і юристів-практиків поступово починає домінувати думка, що «важливим фактором модифікації української правової системи відповідно до прецедентного права ЄСПЛ є не стільки зміни до українського законодавства, скільки узгодження практики застосування норм про права людини та основні свободи судами України з практикою ЄСПЛ.

Конституційний Суд України застосовує правові позиції ЄСПЛ з метою загальної (застосування іноземних рішень) або спеціальної (застосування рішень проти України) перевірки па відповідність практиці ЄСПЛ.

Використання практики ЄСПЛ в Україні є законодавчо врегульованим, науково обґрунтованим, а також вкрай необхідним. Розроблені пропозиції, а також наведені висновки мають важливе практичне значення, оскільки вони систематизують вітчизняну практику застосування рішень ЄСПЛ органами конституційної юстиції.

---

1. Рабінович П. Верховенство права: сучасні вітчизняні підходи до інтерпретації / П. Рабінович, О. Луцків // Вісник Академії правових наук. – 2012. – № 2. – С. 65-69.

2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

3. Онопенко В. Механізм захисту прав людини в Україні потребує істотного вдосконалення (виступ на Міжнародній конференції) / В. Онопенко // Право України. – 2011. – №7. – С. 64-68.

4. Кузнецов Ю. В. Проблеми застосування практики Європейського Суду з прав людини органами конституційної юстиції/ Ю. В. Кузнецов // Держава і право: Юридичні науки : збірник наукових праць. –2013. – Вип. 56. – С. 188-192.